

2. Ашабадзе З. Россия-Грузия: проблемы и перспективы // Вопросы истории. – 2001. – № 10. – С. 138 - 143.
3. Волков В. Эдуард Шеварднадзе победил на президентских выборах в Грузии. – від 12.04.2000 . - <http://www.wsws.org/ru/2000/apr2000/geor-a12.shtml>
4. Лежава Г. Политическая ситуация в Грузинской ССР и абхазский вопрос (1987-1992гг.) (часть 7) . - <http://abkhazia.narod.ru/leghavaf.htm>
5. Медвечук В. Украина - Грузия. Дружба или политическая целесообразность? . – 26.06.2012 . - <http://blogs.korrespondent.net/Celebrities/blog/viktorvmedvedchuk/a69167>
6. Трифонов Е. Кавказские игры // Новое время. – 2003. – № 5. – С. 28 – 34.
7. Чернявский С. «Великий шелковый путь» и интересы России // Мировая экономика и международные отношения. – 1999. – № 6. – С. 96 – 101.
8. Чигорин А. Российско-грузинские отношения. Что дальше? // Международная жизнь. – 2003. – № 5. – С. 41– 43.
9. Офіційний сайт міністерства закордонних справ Російської федерації // "КАВКАЗСКАЯ ЧЕТВЕРКА " // <http://www.mid.ru/bdomp/nsrsng.nsf/0e82a568fbb5b2c043256a65002f56c2/14f4adc1fbf73d343256a9600486011!OpenDocument>
10. Сайт уряду Республіки Абхазія // Правовые аспекты грузино – абхазского конфликта. - http://www.abkhaziya.org/books/prav_konflikt/protivorechiya.html
11. Сайт інформаційних новин про Грузію // Эпоха Гамсахурдия. - <http://travelgeorgia.ru/182/>
12. Сайт інформаційно – аналітичного видання "Осетинське радіо і телебачення" // 20 лет со дня подписания Дагомысского соглашения. – 29.06.2012 . - <http://osradio.ru/istoija/49338-20-let-so-dnja-podpisaniija-dagomysskogo.html>

Федчишин Сергій Анатолійович

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри адміністративного права

Національного університету

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

**БЕЗПЕКА ЗАКОРДОННИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ:
ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ**

За сучасних умов значної активізації тероризму та міжнародних конфліктів дедалі частішають випадки протиправних посягань на закордонні дипломатичні установи держав світу та їх співробітників. Так, за інформацією ООН лише за період 16 травня – 28 вересня 2012 р. було зафіксовано

12 повідомлень від держав (Австрії, Бельгії, Греції, Італії, Сирії, ФРН, Чилі та ін.) про протиправні діяння, які мали місце щодо їх дипломатичних установ або на їх території. Зокрема, йшлося про збройні напади на дипломатичні установи, їх підпали, спричинення тілесних ушкоджень персоналу, замаху на життя, у тому числі з використанням вибухівки, пошкодження, знищення та грабiж майна, наруга над прапором акредитуваної держави та ін. Не випадково проблеми дипломатичної безпеки стали предметом спеціального обговорення 67 сесії Генеральної Асамблеї ООН (п. 81 порядку денного «Розгляд ефективних заходів із посилення захисту, безпеки та охорони дипломатичних та консульських представництв і представників», 28 лютого 2012 р.). У зв'язку з цим особливою актуальністю набуває проблема забезпечення безпеки вітчизняних закордонних дипломатичних установ як провідних органів із реалізації зовнішньої політики та забезпечення національної безпеки України.

Зазначимо, що проблеми безпеки закордонних дипломатичних установ та їх персоналу вже неодноразово привертали увагу вчених у галузі міжнародного права (І.П. Бліщенко, В.Г. Буткевич, Ю.Г. Дьомін, І.І. Лукашук, В.М. Репецький, О.Ф. Сакун, К.К. Сандровський та ін.). Науковцями аналізуються міжнародно-правові засади охорони дипломатичних установ, пов'язані з нею дипломатичні привілеї та імунітети, їх зміст та практика реалізації тощо. У той же час, проблеми організаційно-правового забезпечення безпеки закордонних дипломатичних установ України, незважаючи на ефективність національних безпекових засобів, у вітчизняній науці адміністративного права спеціального дослідження не отримали. Безпосередньо це стосується визначення сутності безпеки закордонних дипломатичних установ України, її складових та інших особливостей

Відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови «безпека» розкривається як «стан, коли кому- або чому-небудь ніщо не загрожує» [1, с.70]. Поняття «безпека» є міждисциплінарним та сьогодні широко використовується різними науками, зокрема філософією, політологією, соціологією, психологією, юриспруденцією тощо. Що стосується юридичної науки, то в ній «безпека» розкривається з однієї сторони як відсутність будь-якої небезпеки, а з іншої – наявність стану захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, посягань та небезпек [2, с.11]. Безпечний стан є обов'язковою і необхідною передумовою існування та подальшого розвитку будь-яких соціальних систем. Він дозволяє забезпечити життєдіяльність людини, суспільства та держави шляхом запобігання виникненню реальних і потенційних загроз, обмеження та максимальної локалізації їх руйнівної дії, повної ліквідації або нейтралізації до рівня, що є прийнятним для стабільного та прогресивного розвитку соціальної системи.

Закордонні дипломатичні установи України як особливий вид соціальних систем також здатні повноцінно функціонувати лише в безпечних умовах, що є обов'язковою передумовою та необхідною гарантією їх ефективної діяльності. Як і інші соціальні системи вони потребують забезпечення власної захищеності від можливих загроз та небезпек, стану, який би дозволив належним чином реалізовувати завдання і функції, що покладаються на них законодавством України. Зокрема, йдеться про такі завдання як представництво України в державі перебування та підтримання офіційних міждержавних відносин, представництво України при міжнародних організаціях та підтримання з ними офіційних відносин, захист прав та законних інтересів її громадян і юридичних осіб за кордоном (ст. 6 Закону України «Про дипломатичну службу»). Реалізуючи власні завдання закордонні дипломатичні установи беруть активну участь у забезпеченні національної безпеки України, адже за допомогою дипломатичних та інших притаманних їм форм, методів та засобів забезпечують життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам у різних сферах.

При цьому, закордонні дипломатичні установи України провадять діяльність, пов'язану із державною таємницею, а відповідні співробітники є обізнані з нею, що слід обов'язково враховувати при дослідженні та практичному забезпеченні безпеки закордонних дипломатичних установ України. У процесі діяльності цих установ може використовуватись секретна інформація, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України. Зокрема, згідно ст. 8 Закону України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 р. до неї можуть бути віднесені відомості про: (а) директиви, плани, вказівки делегаціям та посадовим особам з питань зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності України; (б) військове, науково-технічне та інше співробітництво України з іноземними державами; (в) експорт і імпорт озброєння, військової і спеціальної техніки тощо.

На підставі аналізу сутності безпеки як особливого правового феномену та з урахуванням функціонального призначення закордонних дипломатичних установ, їх місця в системі забезпечення національної безпеки України запропонуємо власне визначення безпеки закордонних дипломатичних установ. На нашу думку, під нею доцільно розуміти особливий стан захищеності закордонних дипломатичних установ України, їх співробітників та членів їх сімей, переписки, документації, архівів, техніки, зокрема комп'ютерної, засобів зв'язку та інших матеріальних носіїв інформації, офіційної резиденції і житла персоналу, будівель, транспортних засобів та іншого майна від реальних та потенційних загроз, які перешкоджають (або взагалі унеможливають) функціонування дипломатичних установ, у тому

числі й від тих наявних чи потенційно можливих явищ і чинників, які створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України.

Визначаючи особливості безпеки закордонних дипломатичних установ України, зазначимо, що в юридичній науці виділяють різні види безпеки залежно від: об'єктів (безпека особи, суспільства та держави); сфер суспільної діяльності (безпека економічна, воєнна, психологічна, інформаційна та ін.); масштабів загроз (глобальна, міжнародна та національна безпека); джерел загроз (зовнішня та внутрішня безпека) тощо [Див.: 3, с.5-18, 4, с.12-18 та ін.]. При цьому, ті чи інші види безпеки не є ізольованими, адже тісно взаємопов'язані та взаємозалежні, а об'єднуючись можуть утворювати певні інтегровані (комплексні) види безпеки.

Яскравим прикладом такого поєднання є безпека дипломатичних установ України, що розглядається комплексним явищем, зумовлюється специфічними загрозами та охоплює цілу низку складових. Зокрема, основними серед них є: (1) забезпечення безпеки співробітників закордонних дипломатичних установ та членів їх сімей, у тому числі й антитерористичне забезпечення (безпека персоналу); (2) забезпечення безпеки офіційної резиденції, будівель, майна, транспорту та іншої інфраструктури установи, зокрема їх захист від терористичних та інших посягань (технічна безпека); (3) забезпечення безпеки документації, архівів та інших матеріальних носіїв інформації, забезпечення охорони державної таємниці відповідно до вимог режиму секретності, у тому числі й контррозвідувальне забезпечення (інформаційна безпека) та ін. Наведені складові тісно пов'язані між собою і разом формують цілісне утворення – безпеку закордонних дипломатичних установ України як єдиний об'єкт забезпечення. У цьому сенсі, вважаємо, що не випадково вітчизняне законодавство, зокрема профільна Інструкція Міністерства закордонних справ України, використовує саме термін «комплексна безпека дипломатичних установ України за кордоном» [5], що повною мірою відповідає складній і багатоаспектній природі цього явища.

Крім комплексного характеру відзначимо й деякі інші специфічні риси безпеки закордонних дипломатичних установ України: (а) особливу систему забезпечення, до якої входять як вітчизняні органи (Міністерство закордонних справ, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна прикордонна служба України та ін.), так і зарубіжні суб'єкти (уповноважені органи держави перебування тощо); (б) специфічне поєднання функцій, форм, методів та засобів забезпечення безпеки дипломатичних установ України; (в) багаторівневий характер правового регулювання діяльності із забезпечення безпеки закордонних дипломатичних установ України, що включає норми не лише національного, зокрема адміністративного права, а й міжнародного права. Крім того, їх доповнює також законодавство держави перебування, в якому деталізуються та розвиваються положення міжнародних договорів, зокрема Віденської конвенції про дипломатичні зносини, спрямовані на забезпечення

дипломатичних привілеїв та імунітетів іноземних представництв, практичне виконання обов'язку держави «застосовувати всі необхідні заходи для захисту приміщень представництва від будь-якого вторгнення чи завдання збитків і для запобігання порушенню спокою представництва чи образи його гідності» та ін.

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що закордонні дипломатичні установи є провідними органами, які знаходяться за межами України і покликані реалізовувати її зовнішню політику, забезпечувати дипломатичними та іншими методами національні інтереси. Вдосконалення діяльності із забезпечення безпеки вітчизняних дипломатичних установ є однією з гарантій підвищення ефективності їх діяльності, важливим напрямком забезпечення національної безпеки України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К., Ірпінь: Перун, 2005. – 1728 с.
2. Панов М. Безпека як фундаментальна категорія в методології правознавства (до постановки проблеми) / М. Панов, В. Тихий // Вісник Академії правових наук України. – 2000. – № 3 (22). – Х.: Право, 2000. – С. 10-16.
3. Горбулін В. П. Засади національної безпеки України: підруч. / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. – К.: Інтертехнологія, 2009. – 272 с.
4. Данільян О. Г. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації: навч. посіб. / О. Г. Данільян, О. П. Дзьобань, М. І. Панов. – Х.: Фолю, 2002. – 285 с.
5. Про затвердження Інструкції про порядок забезпечення комплексної безпеки дипломатичних установ України за кордоном: Наказ Міністерства закордонних справ України від 11 липня 1995 р. № 1041 // Право і практика. – 2008. – № 19. – Стр. 73.

Хім Марія Кімсанівна

*студентка III курсу напрямку "Міжнародні відносини"
Національного університету "Львівська політехніка"*

ПРИЧИНИ ЕСКАЛАЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ В СИРІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ МІЖНАРОДНИМ СПІВТОВАРИСТВОМ / ОКРЕМИМИ ДЕРЖАВАМИ

Анотація

В статті виділено та охарактеризовано релігійні, етнічні, політичні та соціальні причини громадянської війни в Сирії. Автор також аналізує роль США, Росії, Туреччини, Саудівської Аравії та інших держав в ескалації